

1917

5

1939

Núm. 8

BUTLLETÍ INFORMATIU

Estiu 2003

PARC NATURAL DE SANT LLORENÇ DEL MUNT I L'OBAC · CENTRE DE DOCUMENTACIÓ I EDUCACIÓ AMBIENTAL

LLORENÇ DEL MUNT I L'OBAC
29107103

Voltant pel Parc

Medi Natural

Recuperació de la
pedrera de can Candi

La Fauna
200 espècies de vertebrats

Opinió

Entrevista a
Josep Llorens i Puig

Ruons del Parc

Fauna i Flora

Font de Sant Lleir

La Serpent de cabellera

Molt de compte!

Hem acabat la primavera i hem començat l'estiu amb unes temperatures molt altes, gens habituals en aquesta època. Feia molts anys que no es vivia aquesta situació de forta calor i d'alt risc d'incendis. I per això hem d'anar amb molt de compte a l'hora d'anar a la muntanya, i en aquest cas al Parc. La situació de fragilitat és elevada, i hem de seguir les recomanacions de prevenció i hem d'estar atents: qualsevol acte d'irresponsabilitat pot generar una acció no desitjada. Les imprudències i els oblitats són els nostres pitjors enemics: no es pot fer foc, compte amb les cigarretes... Cal demanar-ho als usuaris del Parc, a aquells que hi van de pas, als que hi treballen, i a les companyies elèctriques i de serveis perquè garanteixin que les seves infraestructures estiguin en les millors condicions possibles. Tota precaució i recomanació és poca per evitar qualsevol incidència davant l'inici d'aquest estiu que tot just ha començat. Cal desitjar que puguem garantir i preservar el Parc de qualsevol acció de risc no desitjada i que aquest estiu puguem passar desapercebuts a causa d'una bona notícia al final d'aquest període estival: cap incendi al Parc. Esperem que sigui així, i d'això en som tots responsables.

Recuperació de la pedrera de Can Candi

A finals de maig l'Àrea de Medi Ambient de l'Ajuntament de Terrassa va posar en marxa el mirador del Turó de les Roques Blanques, punt on es pot gaudir d'una meravellosa vista de tota la plana del Vallès fins al mar. Aquest espai disposa d'un mirador i d'una petita zona de picnic on es pot gaudir del paisatge. Amb aquesta actuació s'està finalitzant l'actuació de recuperació d'aquest espai que va ser utilitzat com a pedrera els anys setanta. Aquest fet va deixar una petja important en aquest espai natural, que les actuacions realitzades permetran esborrar per a tornar a recuperar la seva fisonomia natural.

La Fauna

La gran diversitat d'ambients ecològics del parc fa que hi visquin moltes espècies animals pròpies tant de les regions mediterrànies com de les centreeuropees, fins al punt que es poden comptabilitzar més de dues-centes espècies de vertebrats.

La salamandra, la serp verda, el gaig, la merla, el pit-roig, el senglar, el gat mesquer, la mostela i diversos rapinyaires en són algunes de les més representatives. Són especialment interessants les comunitats que poblen rocams i cingleres, així com les poblacions de rates-pinyades que ocupen alguns avencs.

Pel que fa a la fauna invertebrada, és remarcable la presència d'algunes espècies avuirarisimes a la resta de Catalunya.

Crèdits

Redacció:
Centre de Documentació i Educació Ambiental
d'Eco-Equip

Col·labora:
Diputació de Barcelona Àrea d'espais naturals

Edita:
Àrea de Medi Ambient de l'Ajuntament de Terrassa

Disseny i maquetació:
Nexo Disseny Gràfic

Fotografies:
Frederic Vancells, Toni Arch

Impressió:
Impremta Dit i Fet

Han col·laborat en la redacció d'aquest número:
Salvador Pérez (Cap responsable del CDEA) · Anna Mª López (Tècnica del CDEA) · Susanna Carmona (Periodista) · Josep Llorens i Puig · Personal del Parc i Consell Municipal de Medi Ambient.

Novetats bibliogràfiques al CDEA

He mirat aquesta Terra.

Barcelona: Xarxa de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona, 2003. 283 pàgines. Ref. 1870. Fotografies de Kim Castells i Iñaki Relanzón.

Llibre d'impressionants fotografies que fa una repassada a tots els espais naturals de la Xarxa de la Diputació, analitzant aspectes de fauna, flora, arquitectura, patrimoni, paisatge, etc. a través de la imatge fotogràfica. S'hi inclouen unes vint-i-cinc instantànies corresponents al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac.

V Trobada d'Estudiosos de Sant Llorenç del Munt i l'Obac.

Barcelona: Diputació de Barcelona, desembre 2002. 250 pàgines. Ref. 1867.

Llibre que recull les quaranta-tres ponències presentades a la V Trobada d'Estudiosos de Sant Llorenç del Munt i l'Obac realitzada el passat 23 d'octubre de 2001. Aquestes ponències estan agrupades per temes com ara zoologia, botànica, geologia, ecologia, educació ambiental i gestió.

Eco Humor

Entrevista a Josep Llorens i Puig

El Josep dirigeix la Residència Casa de Pagès del Puig de la Balma, una edificació molt singular arrambada a una immensa balma natural en els seus orígens al segle XII.

La masia de propietat i tradició familiar, està situada al terme municipal de Mura, dins del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, i s'assoleix seguint el camí de Roquefort.

L'agroturisme s'ha convertit des de fa prop de dotze anys en una alternativa a l'activitat clàssica de la vida de pagès, ara amb nova construcció més habitable.

"Aquí la gent hi ve a descansar, a passar-hi uns dies de repòs, a desconnectar, que en diuen ara"

Voldríem conèixer la història de la masia del Puig de la Balma.

La masia és del segle XII i està documentada de l'any 1170. Des d'aleshores portany a la mateixa família, que l'hem anat mantenint com a propietaris. Ha anat passant de pares a fills en les diferents èpoques, algunes que anaven més bé i d'altres que no hi anaven tant, i hem arribat fins ara.

Quina activitat s'hi desenvolupa i com es manté la masia dins un entorn protegit?

Antigament només es treballava la terra, el bosc i una mica de bestiar. Actualment s'ha diversificat molt més. Hi ha més cultius agrícoles, però en altres zones fora de la masia i de l'entorn protegit. L'activitat forestal sempre s'ha portat a terme a la finca però, tot i que es permet, ara tenim bastants problemes amb el Parc. L'únic perill que hi ha aquí és el foc, ho sabem per experiència. Quan hi ha massa forestal s'ha de netejar i si no la traiem nosaltres, la traurà el foc. L'eficàcia està aquí: que hi hagi molta gent distribuïda pel terreny que sigui capaç d'actuar en qualsevol moment i a tot arreu.

El turisme és l'activitat més recent, és un complement de la vida de pagès dels seus avantpassats o l'alternativa per sobreviure dins un Parc Natural?

Avui dia l'explotació clàssica no té futur, s'ha de mirar cap al sector terciari, així hi pot viure una família amb tot el conjunt d'activitats que es fan a la finca. És una ajuda, que de moment va mantenint, però pot acabar sent més important que el sector primari si no canvia molt la cosa. Això, en un parc natural i en molts altres medis que no estiguin protegits, on també es troben amb els mateixos problemes. Avui dia, l'activitat forestal i l'agricultura rendeixen molt poc. El turisme és la més recent, la de l'última generació. Fa uns dotze anys vam començar aquesta activitat amb molt poca cosa i ara la finca està regulada com a "Residència Casa de Pagès".

En el marc de l'agroturisme, quin tipus de gont s'allotja a la masia i què hi acostumen a fer?

Aquí la gent hi ve pràcticament a descansar, a passar-hi uns dies de repòs, a desconnectar, que en diuen ara. Ho saben per les guies d'agroturisme i per Internet. És per això que vénen. Els caps de setmana la gent és més aviat de per aquí, normalment del Barcelonès i de tot Catalunya. Després, també en va una part més petita de fora de Catalunya i de l'estranger.

Es complementa l'allotjament amb un servei de restauració i venda de productes de la zona?

Obrim el restaurant els caps de setmana i festius. Fem la cuina tradicional de la zona, amb un menú de camà a la brasa, mongetes i cigrons amb botifarra. La mel es produeix a la finca, i també el gra, les patates, quan n'hi ha, i el porc, que ens el matem nosaltres. Coses del temps... Tenim porcs, conills, ovelles... Per producció pròpia i per vendre a fora. També venem productes d'altres cases de l'Associació de Turisme de la Comarca del Bages i ens intercanviem alguns productes com formatges i vins, també d'una cooperativa de la nostra associació, doncs aquí a la masia, la vinya es va perdre fa uns cinquanta anys.

I com s'ho fa per tirar endavant?; tenen els serveis necessaris per acollir turisme?

Ens en sortim amb la meua dona, la Dolors Santasusagna, i el meu fill. Tenim gent que ens ajuda el cap de setmana i una persona fixa tot l'any per treballar al camp i allà on sigui. Tenim telèfon, llum i aigua de la companyia. L'aigua també és de les fonts que tenim a tocar. L'energia funciona amb butà, llenya, i gasoil per a la calefacció, perquè, és clar, pel turisme has de tenir una temperatura estable i el gasoil és més fàcil de regular. La llenya és més difícil tallar-na, en tallen, però ens hem de discutir sempre. El problema és que els que volen manar no hi entenen, perquè la llenya no és una quantitat determinada. Voldríem que deixéssim els arbres grossos i talléssim els petits, i això és matar el bosc.

PUIG DE LA BALMA, Camí de Roquefort (Mura) capacitat d'allotjament: 6 places o 8 places amb nens
 La Vila: grups de 12 (casa restaurada) - Apartaments: 3 habitacions de 4 o 5 places (nous)
 telèfon d'atenció: 93 743 32 74

Comissió Consultiva

Els passats 18 de juny i 8 de juliol van tenir lloc, a l'oficina de La Mata i al Servei de Parcs respectivament, dues reunions del consell coordinador del Parc, en les quals es van tractar l'inici del Pla de Prevenció d'incendis forestals i les propostes d'arranjament de camins forestals en el sector oriental del Parc.

Pla de prevenció d'incendis

Durant el present any s'han arranjat una vintena de quilòmetres de pintes forestals dins del parc, tasques realitzades pels gestors de l'espai natural i les ADF dels diferents municipis del parc, després de diverses reunions per coordinar les tasques de manteniment de camins.

Curs de gestió d'espais naturals

A primers de juliol i dins de la cinquena edició de la universitat d'estiu de Matadepera (AIUMA), tècnics del Servei de Parcs de la Diputació de Barcelona han dut a terme el curs sobre Gestió d'espais naturals a Catalunya, tractant especialment l'acció de la UNESCO, els objectius i les actuacions de la UICN, la gestió del Parc de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, i el Pla de Seguiment de Paràmetres Ecològics.

Aplec de Sant Roc

El proper dia 16 d'agost tindrà lloc, a la casa del Marquet de la Roca, la tradicional festa de Sant Roc.

Àrea d'Esplai de les Arenas

A finals del mes de juliol finalitzarà el termini per admetre propostes per la concessió administrativa de l'Àrea d'Esplai de les Arenas, del Municipi de Castellar del Vallès.

Voltant pel parc

Durant els mesos de maig i juny, els socis del Cercle d'Amics dels Parcs Naturals van visitar el parc per fer itineraris a peu que els permetessin conèixer millor els racons amagats d'aquest emblemàtic parc. Els dos itineraris que s'han fet han estat, partint del Coll d'Estenalles, un fins a Roure Palau i l'altre fins la Casa nova de l'Obac. Hi han participat un total de 1.371 persones en les tretze sortides realitzades.

Bus Parc

Amb la finalitat d'oferir als visitants l'oportunitat de programar itineraris de llarg recorregut, sense la necessitat de retornar al lloc d'inici o gaudir d'itineraris guiats i explicacions de l'entorn i característiques del Parc, el Bus Parc ha donat els seus serveis a un total de 1.383 persones, de les quals quatre-cents han participat en els itineraris guiats que ofereix gratuïtament el personal del parc. Quasi la meitat dels usuaris provenen del municipi de Terrassa, i una quarta part de Sabadell.

Activitats esportives

Durant la primavera s'han mantingut diverses reunions amb la Federació Catalana de Ciclisme, clubs ciclistes i ciclistes particulars amb la finalitat d'analitzar la problemàtica de practicar aquesta activitat esportiva dins dels límits de l'espai natural.

Històries i llegendes

La serpentina de cabellera

Hi ha qui diu que en algun cau fosc i humit del massís de Sant Llorenç del Munt i l'Obac s'hi amaga una gran serp verda que, de tants anys que té, porta tot el cap cobert de cabells llargs i blancs. L'esgarriosa imatge d'aquesta serp i els seus moviments lents i encarcarats han causat terror entre la gent que assegura haver-la vist. S'explica que la serpentina de cabellera era un recurs que els pares feien servir per atemorir els fills quan anaven per la muntanya (Paquita Soldevila).

Diferents testimonis situen la presència de la serpentina de cabellera en llocs del parc natural molt distants entre ells, com les valls de Mur i d'Horta, les Fibres del Davi, el molí de la Roca, les feixes de les Oliveres, el mas Puigdoure i les ruïnes de l'hostal de Sant Jaume de Vallhonesta.

Extret del llibre: *Històries i llegendes de Sant Llorenç del Munt i l'Obac*, J. Suades / D. Sanz. Ed. Farell.

Font de Sant Lleir

Està situada en un dels camps tocant al mas, i es troba sota mateix, de les ruïnes del castell de Mura, de cara a ponent.

S'hi accedeix per un camí a mà esquerra de la carretera de Terrassa a Talamanca, punt quilomètric 19. El camí està protegit per una cadena. Passada la cadena, en poc temps s'arriba a la masia de Sant Lleir, la més notable de les rodalies de Mura, situada sobre un bonic pla a la vessant de llevant de la riera de Nespres. Prop de l'era hi ha una senzill i rústica ermita. Des d'aquí seguirem un caminó ran d'un camp de cultiu, en direcció al turó. Al cap de cinc minuts arribarem a la font. És feta d'obra i té uns bancs per seure a banda i banda.

Extret del llibre: *70 fonts de Sant Llorenç del Munt i l'Obac*, E. Grau / E. Vancells, Ed. Cau Ple de Lletres.

Flora

Ailant (*Ailanthus altissima*)

La família de les simarubàcies està constituïda per més d'un centenar d'espècies tropicals i subtropicals. L'ailant, que pertany a aquesta família, és un arbre caducifoli; les seves fulles, que són compostes, fan una olor desagradable, i el seu fruit és una sàmara allargada que té la llavor a la part central. És una planta que presenta un creixement molt ràpid i rebrota amb gran vigor. El seu sistema de multiplicació són el rebrot i la llavor. Les flors i les fulles d'ailant produeixen intoxicacions per contacte extern o per inhalació de pol·len, ja que presenten substàncies irritants que poden provocar dermatitis.

A Catalunya hi ha unes quatre-centes espècies de plantes exòtiques; l'ailant és una d'elles, i es considera al·lòctona (introduïda o exòtica) naturalitzada, ja que s'escampa pels seus propis mitjans i forma part de la flora espontània de casa nostra. És una espècie originària de la Xina, introduïda a Europa cap al segle XVIII.

Els agents d'introducció són difícils de confirmar, però l'home ha estat el principal; ja a principis de segle era utilitzat pels enginyers per consolidar els talussos de les carreteres gràcies al seu gran i vigorós sistema radicular. En el nostre país es troba a espais ruderals, a les contrades mediterrànies i a l'estatge muntà. Al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, s'està assentant als marges de torrents i carreteres, i en algun cas puntual s'observa dins l'alzina. La seva gran capacitat de rebrot i la seva rapidesa de creixement han provocat que hagi desplaçat en determinats ambients, en especial després de grans pertorbacions com podria ser un incendi, les espècies autòctones. Aquest seria el cas del vessant occidental del Parc de Colserola o de determinats indrets del Parc de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. Com a mesura de prevenció, des de l'any 2000 s'estan aplicant al parc diferents procediments per tal d'evitar que aquesta espècie s'escampi de manera desmesurada per l'espai natural.

Si estàs interessat en rebre aquest butlletí posa't en contacte amb el CDEA, Cisterna, 39, baixos 2a. 08221 Terrassa. Tel. 93 780 89 00. cdea@terrassa.org

fem
bon
ambient

www.mediambient.terrassa.org

Fauna

Cargol endèmic (*Xerocrassa montserratensis*)

El Pla de Seguiment de Paràmetres Ecològics del Parc Natural de Sant Llorenç i l'Obac ha permès detectar més de vuitanta espècies que habiten a gairebé la totalitat d'hàbitats del massís, algunes de les quals són interessants endemismes ibèrics.

De la variada fauna malacològica terrestre del Parc, el cas més emblemàtic és el petit cargol de la família *Hygromiidae*, anomenat *Xerocrassa montserratensis* (anteriorment dins dels gèneres *Xeroplexa* i *Trochoidea*), que és un endemisme amb una reduïda àrea de distribució, ja que únicament viu a poblacions isolades a la serra de Montserrat, al massís de Sant Llorenç del Munt i a la serra de l'Obac. La coloració blanquinosa quan es tracta d'animals morts exposats al sol, i unes tonalitats beix o marró en animals vius. Té de cinc a sis voltes d'espira de creixement regular estriades i costiformes. La seva alçada és de 3 a 6 mm, i el seu diàmetre major sol ésser de 6 a 11 mm.

El cargol *Xerocrassa montserratensis*, descrit pel naturalista J. G. Hidalgo l'any 1870, habita a sòls incipients sense vegetació arbòria, a les codines i als pedregars de les parts altes del massís, sovint associat als craspinells (*Sedum spp.*), les cargoles (*Erodium foetidum glandulosum*), l'aranària (*Arenaria conimbricensis*) o les farigoles (*Thymus vulgaris*). Quan el clima és rigorós, ja sigui per temperatures extremes o bé per manca de pluges, aquest localitzat cargol es refugia sota les pedres o si no s'enterra entre les arrels de les plantes.

Els cargols terrestres són un element de l'ecosistema que cal tenir en consideració a l'hora d'elaborar una estratègia per a la protecció de la biodiversitat dels parcs naturals. Els mol·luscs són directament influenciats per les pertorbacions del medi i poden ser utilitzats com a bioindicadors. Cal tenir present, també, que aporten una part dels recursos tròfics a la fauna vertebrada. Aquesta espècie, igual que altres endemismes biològics de requeriments ecològics estrictes, és especialment sensible a l'alteració del seu hàbitat, raó per la qual aquest tàxon ha estat catalogat per organismes internacionals (*Red List of Threatened Animals*, The IUCN Species Survival Commission, The World Conservation Union; IUCN, 1996). Així mateix, d'acord amb l'Annex 4 del Decret 328/1992 d'aprovació del PEIN, i amb l'article 33.2 del text normatiu de l'espai natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, la *Xerocrassa montserratensis* és considerada espècie de fauna protegida a tot l'àmbit del Pla Especial.